

[Minden más foci](#) [NS-publicisztika](#)

DEMÉNY PÉTER 2018.02.01 22:11 Frissítve:

2018.02.01 22:13

Kevesek tömegsportja – Demény Péter publicisztikája

Détári, Esterházy, Nyilasi, Garaba, Törőcsik, Fazekas – véletlenszerűen sorolom fel a játékosok nevét, akik számunkra a magyar foci utolsó nagy korszakát jelentették. A bolhás tévé képernyőjén olykor feltűnő futballisták olyan periódust képviseltek, amely örökre elmúlt.

De mi múlt el – a fiatalságon kívül –, amely folyton ezt teszi? Az érdeknélküliség, az élvezet világa. Ha visszanézek a felnőttkoromra, Zidane és Del Piero volt az utolsó, akiről még el tudtam hinni, hogy nem csak a pénzért játszik. Azért lesem olyan kíváncsian a „harmadik világ” országainak válogatottjait, Szenegált, Kamerunt vagy a világok határán levő Csehországot. De hát már a nagy, Baros-, Smicer-, Poborsky-féle cseh csapat is mikor volt?

Vagy talán egyszerűen a forradalom tette? 1989 előtt zárt világban éltünk, Kolozsváron tényleg csak a bolhák közé lehetett odaképzelné a pályán szaladgálókat. Mindent megtettem volna egy zacskó Dunakavicsért, de ma, hogy már minden kapható, nem olyan érdekes. Akkoriban a különféle pártszervezetek által szigorúan megválogatott mérkőzéseket nézhettünk, és a szürke trolik meg buszok között azoknak is örültünk. Ma már száz csatorna jön be a készülékbe, és a csömör jelei kezdenek mutatkozni.

Aztán eljön a világbajnokság sorsolásának órája, az ember morfondírozni kezd a csoportokon, és kiderül, hogy mindenkit lehet szeretni, mindenkinek lehet szurkolni valamiért, főleg ha már Magyarország úgysem jutott ki – nagyobb a szabadság hatóköre. Oroszországot legalábbis Arsavin óta számon tartja az ember, de hát a Szovjetunió-ban már a borzalmas időkben is volt egy Blohin vagy egy Belanov. Hogy miért szurkolunk a kiscsapatoknak, azt már elmagyaráztam. Lengyelország számomra Lewandowski miatt érdekes, Horvátország Modric és Perisic miatt, és ki tudná feledni Suker vagy Jarni játékát? Brazília pedig annyira unalmasan európaiul játszott legutóbb, és Argentínának is eljött az ideje Maradona óta, aki ma már csak egy elhízott ikon, de valamikor a világ nyolcadik csodája volt.

Szóval a múlt minden pillanatban beleszól a jelenbe, nem lehet elvonatkoztatni tőle. Azt

szeretnénk, ha a maiak Puskáshoz, Kocsishoz és a többiekhez méltón játszanának, de már Détárihoz sem méltók; az ezüstkorhoz sem, nemhogy az aranyhoz. És mint mindig, ha a jelen csalódást okoz, még jobban visszarévedünk a múltba, és még könnyebb magyarázatot találunk, mint ahogy én (és bizonyára sokan mások): a pénzt.

A Kalotaszeg-kupa történetét lapozgatom. Valamikor hétfévi házunk volt az egyik falucskában, magam is kijártam a mérkőzésekre, kiabáltam a bikaliakért és a többiek ellen. 1989 után valahogy megváltozott ez az egész, egy ideig nem is szervezték meg a tornát, az erdélyi magyar falvak megváltoztak, egyre kevésbé falvak tulajdonképpen, ha ezen a szón kis, aktív, szolidáris, virágzó közösségeket értünk. Ma már másként fociznak és másként járnak ki a meccsre, s a bikali futballpályán, amikor legutóbb, három éve elmentem oda, derékig ért a fű.

Másféle közösségek születtek. Egy ideig azzal áltattuk magunkat, hogy a tehetség közösségei lesznek, de ma már a napnál is világosabb, hogy a pénz diktál. A kis csapatok nagy tehetségeit elviszik a mohó konszernek, és annyit fizetnek nekik, amennyiről álmodni is merészség. Ki tudja, mi lett volna Christophe Dugarryból, ha a Milan nem veszi meg? Boldog emberként focizik tovább, főleg, ha Zidane-t sem vásárolja ki a Juve. Így senki sem emlékszik rá, csak a sporttörténészek.

Figyelem, ami ma történik Neymarral. A Barcelona már nem is volt elég, a Paris Saint-Germain kellett. Mindig a több pénz, a még több és még több pénz. Nem örömfoci van, hanem hajtás, robotolás, akár a rabszolgaság. És az ember észre sem veszi, hogy rabszolga, ami ennek a társadalmi rendszernek egy nem remélt bárgyúsága.

Akkor esett le a lelkem, amikor egy sportközvetítésen azt hallottam, hogy Yaya Touré nem engedték el öccse, Ibrahim Touré temetésére. Nem is tudom, előfordult-e valaha ilyen a tényleges rabszolgaság és a kommunizmus kivételével – de hát az meg diktatúra volt... A tulajdonos minden felett rendelkezik, a játékos a legkevesebb végül is. Illetve, mert a játékot megfizeti, és jól fizeti meg, sőt még a jónál is sokkal jobban, minden egyéb meggondolást kizár. Akinek annnyival magasabb fizetése van, mint bárki másnak, arra végső soron tényleg más szabályoknak kell vonatkozniuk.

Így lett a labdarúgás a kevesek tömegsportja.

Ki tud megfizetni egy belépőt a San Siróba, az Old Traffordba vagy a Santiago Bernabéuba? Hát bizonyára nem az, aki az átlagfizetésből morzsolgatja a napjait. Ismerek valakit, aki úgy ment el egy Manchester United-meccsre, hogy a felesége által kért ajándékot nem vásárolta meg.

Választanunk kell a szerelmeink között. És aki nem átlagember, annak nem átlagembereket mutogatnak, hanem világsztárokat. A tv-szabadrúgásokat lövő Cristiano Ronaldo a fociprimadonna egyik legnyilvánvalóbb megvalósulása, bár José Mourinho vagy Zlatan Ibrahimovic sem áll éppen rosszul.

Csaknem három évtizeddel ezelőtt nem világsztárokat nézegettünk, hanem futballistákat. A sokat emlegetett Bölöni László, a 108-szoros román válogatott labdarúgó fogorvos lett, hogy tudtuk, mi a civil mestersége, hogy egyáltalán volt mestersége, sokat elárul arról az időről, amelybe visszavágyunk esetleg. A múltkor láttam egy régi felvételt: az edző ott cigizett a kispad előtt sétálgatva, a nézők a keresztnévén szólították.

De mi a mestersége Iniestának, Thomas Müllernek, Bale-nek, Messinek? Ők labdarúgók, eszükbe sem jut másból élni, és eszükbe sem kell jutnia, hiszen amikor kiöregszenek, ha soha életükben semmit sem csinálnak, akkor is vígan megélnék abból, amit addig csináltak. Ehhez az állapothoz lehet szerényebben és kevésbé szerényen viszonyulni, de képtelenség letagadni, vagy azt mondani, hogy nem formálja meg és át azt, aki benne él.

Ülünk tehát a képernyő előtt, és az irigységünket szurkolásba szublimáljuk. Vagy pedig nettó indulatba: ha ez annyit keres, miért nem tud jól játszani? Mert egyértelmű, hogy a válogatott labdarúgók zsíros bankszámlával élnek bárhol a világon. Akkor mi lehet a titka, hogy vannak csapatok, amelyek jól játszanak, és vannak, amelyek nem?

Mégis van hát remény a világon?

Sohasem tartoztam a „focihűséges” emberek közé, akik negyven éve a Barcelonának vagy az Ajaxnak szurkolnak. Ha a magyar válogatott tagjai összehoznak két jó támadást vagy egy jó lövést, attól persze mindig megdobban a szívem, de valójában mindig megdobban, ha valakit vagy valakit gondtalanul, fantáziadúsan, szabadon, szépen látok focizni. Összegeken, reklámokon, szárnyaló verdákon és fotómodelleken túl a futball számomra az maradt, ami mindig is volt tulajdonképpen: a szabadság legszebb lehetősége, a megmagyarázhatók között a megmagyarázhatatlan, a kemények között a zseni, a fű felett a fű alatt. Amióta a dolgos, szívós, pimasz görög nemzeti együttes Otto Rehhagellel és Trajanosz Dellasszal 2004-ben

Európa-bajnok lett, azóta rémülten sejtem, hogy bárki megnyerhet bármilyen nagy nemzetközi tornát. Azt remélem, ez a jövőben nem így lesz (mégis focihúséges lennék, csak nem úgy?); hogy a tehetség nem válik harmadosztályú szemponttá; többek között erre ürítettem a pezsgőspoharamat szilveszter éjjelén